

Daf 81: RAVA

דף פ"א: רבא

No less than 30 *Amoraim* named Rava are cited in the Talmud. With each of them, the nickname "Rava" is mentioned, with the addition of the father's name, e.g., Rava bar Abba, or along with the place they live. There is only one *Amora* referred to as simply "Rava."

Rava was the son of Rav Yosef bar Hama, one of the notable people living in the Babylonian city of Mechoza. In his youth, Rava learned Torah together with his friend Abaye, from Abaye's uncle, Rabbah. Rabbah testified that both young men were destined to be great Torah scholars. Rava also learned Torah with various *Amoraim*. Rav Hisda, whose daughter he eventually married, was among Rava's teachers, along with Rav Yosef and others. **Rava was extremely intelligent and very wealthy.** How did he merit these blessings? According to Rava, he prayed to God to have wisdom like Rav Huna and wealth like Rav Hisda, and his prayers were answered.

בתלמוד נזכרים לא פחות משלושים אמוראים ששמןם רבא. בכלם הוזכר הכינוי רבא בתוספת שם האב, כגון רבא בר אבא, או בתוספת מקום המגורים, ורק אחד הוא "רבא" סתם.

רבא היה בנו של רב יוסף בר חמא מנכבדי העיר מחוצא. בילדותו רבא למד תורה יחד עם חברו אבאי, אצל רבה דודו של אבאי, ועל שניהם העיד רבה כי הם עתידים לגדול בתורה. **רבא היה חכם ועשיר גדול** רבא סיפר שהוא התפלל להקב"ה שיתן לו חוכמה כמו של רב הונא, ועשירות כמו של רב חסדא, ותפילתו נענתה.

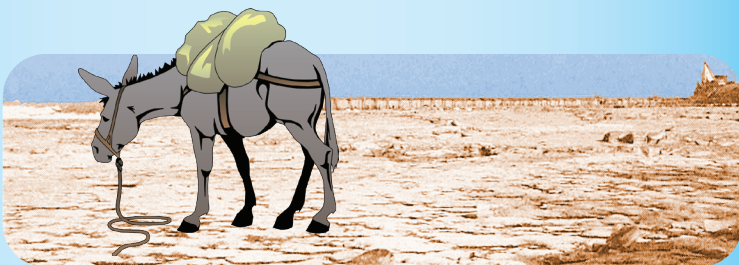
אחרי שנפטר אבאי, ששימש כראש הישיבה בפומבדיתא, נתמנה חברו רבא לראש הישיבה. רבא הקים את ישיבתו בעיר מחוצא, שהיתה אחד מפרייזות פומבדיתא, בה שימש גם כדנין. כפי שאירע עם חברו אבאי, גם כשנפטר רבא נשברה כיפת הגשר בנהר דגלת.

Daf 82: WHOM SHOULD WE BELIEVE?

דף פ"ב: למי להאמין?

A man rented a donkey to accompany him on a trip. **The owner cautioned the renter: "Travel on the path that passes through the City of Narash, so you won't have to travel through water. Do not use the route that passes by the Pekod River, since I fear the water will harm the donkey."** After a while, the renter returned and informed the owner that the donkey had died. The renter added: "Although I did not heed your advice and I traveled by way of the Pekod River, you should know that there was no water there, and the donkey's death was not my fault. Therefore, I am exempt from paying for it."

Should the renter's claim that there was no water in the Pekod River be believed? Rava maintains the renter is trustworthy because, had the renter chosen to lie, there was no need to make up stories. The renter could have just said that he had taken the Narash City route, as instructed, and the donkey had died. However, Abaye says that, since the Pekod River is always full of water, we cannot believe the renter and must charge him for the value of the donkey.

מעשה באדם ששכר חמור לצאת עמו לדירה. המשכיר הזהיר את השוכר: "לך בדרך העוברת דרך העיר נרש, שלא צריכים לעבור בה במים, אבל אל תלך בדרך העוברת בנהר המכונה 'פקוד', כי חושש אני שהמים יזיקו לחמור". לאחר זמן מה חזר השוכר ואמר: "החמור מת. אומנם לא שמעתי בקולך והלכתי דרך נהר פקוד, אבל דע לך שבכלל לא היו שם מים והחמור מת לא באשמת. לכן אני פטור מלשלם עליו".

האם הוא נאמן לומר שלא היו מים בנהר פקוד? רבא אמר שהוא נאמן, בגלל שאם הוא היה שקרן הוא לא היה צריך להמציא סיפורים, והיה יכול לשקר ולומר: "הלכתי דרך העיר נרש, כמו שנצטוותי והחמור מת". אבל אבאי אמר: "מאחר שתמיד נהר פקוד מלא מים, איננו יכולים להאמין לו ויש לחיבו בדמי החמור"

Daf 83: WORKERS' RIGHTS

The seventh *perek* (chapter) of the masechet begins on this daf and is entitled "**HaSocher et haPoalim**" (One who hires workers). Like the previous *perek*, this *perek* also deals with the **halakhot of renting and hiring**. In the first *Mishnah* of the *perek*, we learn that certain details of the arrangement between an employer and employee are applicable even if never explicitly mentioned at the time of hiring. For example, **in a place where it is customary to give workers water to drink while they are on the job, an employer who hires workers must provide water, even if, at the time they agreed to be hired, the workers did not mention this.** Why? Because it is assumed that the hiring agreement accords with the *minhag hamakom* (the custom of the locale).

In the *Mishnah* we learn about an additional rule concerning the hiring of workers for one workday. From when, and until when, are such workers obligated to work? **Where the workers are accustomed to begin their workday immediately upon sunrise and conclude at sunset, the workers must do this even if they did not explicitly agree to it when the work parameters were set.**

דף פ"ג: זכויות הפועלים

ישנם הסכמים בין פועל למעסיק שכלל לא צריך להזכיר אותם בעת השכירות. למשל: אם באותו מקום הכל נוהגים לתת לפועלים שתיה במהלך העבודה, בעל הבית ששכר את הפועלים חייב לתת להם שתיה, אפילו אם בעת שסיכמו על השכירות הפועלים לא הזכירו זאת, מפני שיש להניח שהסכם השכירות הוא כמנהג המקום.

במשנה לומדים דוגמה נוספת: אדם ששכר פועלים ליום עבודה, מאיזו שעה ועד איזו שעה על הפועלים לעבוד? ישנם מקומות שבהם הפועלים היו רגילים להתחיל לעבוד מיד עם זריחת השמש עד השקיעה. במקום זה, גם אם לא סיכמו איתם במפורש שיעשו כן - הם חייבים לנהוג כן.

Daf 84: THIEF-CATCHER

Rabbi Elazar son of Rabbi Shimon bar Yochai met the person designated to apprehend thieves and said to him: "How do you know that the people you are catching are indeed thieves? Let me give you advice: **Tour the city in the morning and see if you find a tired man drinking a glass of wine and dozing off.** If you do, it is plausible to assume that he is a thief who 'worked' at night. Just be careful to ascertain whether he may be a *talmid chacham*, who was studying Torah all night, or a worker who agreed to get up early. **If he is not a *talmid chacham* and he is not a worker, it appears he is likely a thief.**"

They heard Elazar's wise advice in the king's palace and decided that Rabbi Elazar himself would be appointed to the position of thief-catcher. He had no choice and was forced to catch thieves and send them to trial before the king's judges. Many times the judges would find the alleged thieves guilty and sentence them to death. Some *chachamim* suspected that Rabbi Elazar was not acting properly. They sent Rabbi Yehoshua ben Karcha to say to Rabbi Elazar: "**How long are you going to hand over God's people to be killed?**" Rabbi Elazar replied: "**I eliminate thorns from the vineyard.**" In other words, he was saying that Am Yisrael is like God's vineyard, and he was clearing the vineyard of "thorns" (evildoers). Rabbi Yehoshua did not agree and said to him: "**Let the vineyard owner come and eliminate His own thorns.**" He meant by this that it is not the job of men to kill thieves and that if God wants them to die, He can do it Himself.

דף פ"ד: לוכד הגנבים

רבי אלעזר, בנו של רבי שמעון בר יוחאי, פגש את הממונה על לכידת גנבים ואמר לו: מנין אתה יודע שהאנשים שאתה תופס הינם גנבים? הבה איתן לך עצה: **סיר בעיר בבוקר, ואם תראה אדם עיף השותה כוס יין ומתנמנם, סביר להניח שהוא גנב שיעבד בלילה.** רק היזהר לברר אולי הוא תלמיד חכם שהגה בתורה בלילה, או שהוא פועל שהשכים קום. אם אינו תלמיד חכם ואינו פועל - כנראה הוא גנב.

בבית המלך שמעו את עצתו הנבונה והחליטו: רבי אלעזר עצמו יתמנה למשרת לוכד הגנבים. לא הייתה לו ברירה והוא נאלץ ללכוד גנבים ולשלוח אותם למשפט בפני שופטי המלך. פעמים רבות היו השופטים מרשיעים את הגנבים ומוציאים אותם להורג. מאחר שהיו גם גנבים יהודים, היו חכמים שחששו שרבי אלעזר נוהג שלא כדיו, ולכן שלח רבי יהושע בן קרחה לומר לרבי אלעזר: "**עד מתי אתה מוסר עמו של אלוהינו להריגה?**" רבי אלעזר שלח לו בתגובה: "**קוצים אני מכלה מן הכרם.**" כלומר: עם ישראל הוא כמו כרם של הקב"ה ואני מנקה את הכרם מה'קוצים' - הרשעים. רבי יהושע לא הסכים עמו ואמר לו: "**יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו**" כלומר: זה לא התפקיד שלנו להרוג גנבים. אם הקב"ה רוצה שהם ימותו הוא יעשה כן בעצמו.

Daf 85: STYLES OF LEARNING IN ERETZ YISRAEL & BABYLONIA: AN HALAKHIC DISCOURSE

דף פ"ה: שיטות לימוד בארץ ישראל ובבבל

During the Talmudic period, the yeshivot in *Eretz Yisrael* and *Babylonia* had differing methods of learning.

In Babylonia, when a *talmid chacham* stated his halakhic opinion, a discussion would begin in the *beit midrash* (house of study). His fellow *talmidei chachamim* would seek to expose difficulties with his words and to undermine his opinion. He would respond by providing answers to their questions and countering any refutations. The purpose was definitively to determine the *halakhah*.

In *Eretz Yisrael*, there was another custom. When one *talmid chacham* began a halakhic discourse, others would patiently listen with interest and think about whether they might have a question. If so, they would try to find a solution to the question, **but they were not accustomed to do so by arguing the point.**

בתקופת התלמוד היו נוהגים בארץ ישראל ובבבל שתי שיטות לימוד שונות. בבבל, בעת שתלמיד חכם אמר דבר הלכה שסבר מדעתו, היו מתחילים לדון בדבריו בבית המדרש באופן כזה שחבריו תלמידי החכמים ניסו למצוא קושיית על דבריו ולנסות לדחותם, והוא היה מנסה לתרץ את קושייתיהם ולפרוך את דחיותיהם, כל זאת כדי לברר את ההלכה עד תומה.

בארץ ישראל לא נהגו כך. בעת שאחד החכמים אמר דבר הלכה היו מעינים בדבריו בנחת וחושבים אולי יש להם קושייה ואם כן מחפשים לה תירוץ, אבל לא נהגו בצורה של ויכוחים.

Daf 86: RABBAH BAR NACHMANI ESCAPES THE ROYAL POLICE

דף פ"ו: רבה בר נחמני בורח משוטרי המלך

On this daf we learn about the events leading to the death of **the Amora Rabbah Bar Nachmani, one of the Gedolei HaDor in Babylonia.** Rabbah Bar Nachmani is generally referred to simply as "Rabbah." He was Abaye's uncle and teacher. He also taught Torah to Rava.

בדף זה לומדים את האירועים שהביאו לפטירתו של האמורא רבה בר נחמני, שהיה מגדולי הדור בבבל. רבה בר נחמני מכונה בדרך כלל בגמרא "רבה" סתם. הוא היה דודו של אביי ורבו, וגם את רבא הוא לימד תורה.

Once, someone informed on Rabbah to the non-Jewish authorities, alleging that Rabbah was causing them to incur heavy losses. As was customary in that era, many Jews left their work for two months each year (one in the summer and one in the winter) to learn Torah. **No fewer than 12,000 people gathered to learn with Rabbah.** The informers told the king: "You should know that because of Rabbah's teaching, the Jews are idle for two full months of the year and do not pay taxes. As a result, you lose a lot of revenue." **Reacting to this, the king wanted to kill Rabbah, who fled from place to place.** Finally, the king's emissaries were able to imprison Rabbah in one of his hiding places.

Rabbah prayed to *Hashem* and the walls of the house collapsed. He fled to a marsh where he sat on the fallen trunk of a palm tree and began studying Torah.

מעשה שהיה שהלשינו על רבה לשלטון הנוכרי, שרבה גורם להם הפסדים כבדים. כמנהג הימים ההם רבים מישראל היו עוזבים את כל מלאכתם שני חודשים בשנה, אחד בקיץ ואחד בחורף, והולכים ללמוד תורה. אצל רבה היו נאספים לא פחות משנים עשר אלף תלמידים. אמרו המלשינים למלך: דע לך שבגלל זה הם לא עובדים חודשים בשנה ואינם משלמים מיסים ואתה מפסיד הון רב. המלך בתגובה לכך רצה להרוג את רבה, שנמלט ממקום למקום, ולבסוף שלוחי המלך הצליחו לכלוא אותו במקום מחבואו ונעלו את הדלת.

רבה התפלל לקב"ה ונשברה חומת הבית. הוא ברח לאגם, ישב על גזע דקל והחל לעסוק בתורה. ההמשך בקטע הלימוד הבא.

Daf 87: RABBAH BAR NACHMANI — A CONTINUATION

דף פ"ז: רבא בר נחמני — המשך

At that same time, there was a disagreement in the Heavenly Academy regarding a doubtful case of leprosy. Some contended that it rendered the sufferer *tahor* (ritually clean); others argued that it rendered him *tamei* (ritually unclean). It was said in Heaven: "We will bring Rabbah here and he will decide the matter." However, the Angel of Death was unable to take Rabbah's soul. Because Rabbah was learning Torah, even the Angel of Death could not overcome him.

Suddenly, the wind blew between the reeds of the marsh. Rabbah thought it was a battalion of the king's knights searching for him. Rabbah said: "I am pleased to die *b'Yadai Shamayim* (at God's hand) rather than be caught by the king." Rabbah immediately died. As he was dying, Rabbah determined that the leprosy question about which the Heavenly Academy argued should be decided in favor of the view that leprosy rendered a person *tahor* (ritually clean). Immediately, a *bat kol* (Divine voice) emerged: "Be joyous, Rabbah, that your body is *tahor* and your soul departed *b'tahara* (in ritual cleanliness)." This meant that, at the time of his death, Rabbah had uttered the word "*tahor*."

Simultaneously, a note fell from Heaven, in Rabbah's home town of Pumbedita. On it was written: "Rabbah Bar Nachmani has died." All the *chachamim* went out immediately to attend to Rabbah's burial. However, they did not find him until they noticed a band of birds continuously circling around a certain place. Then they understood that the birds were sent by Heaven to shade Rabbah's corpse from the sun. They went to that location and found Rabbah's body.

אותה שעה נחלקו בישיבה של מעלה על אודות ספק מסוים בנגע צרעת, יש שאמרו שהוא טהור ויש שאמרו שהוא טמא. אמרו בשמיים: נביא לזמן את רבא והוא יכריע, כלומר: שרבא ימות ונשמתו תגיע לשמים והוא יכריע בדבר. ברם, מלאך המות לא היה יכול לקחת את נשמתו שכן באותה שעה רבא עסק בתורה ואפילו מלאך המות לא היה יכול לו.

לפתע נשבה רוח בין קני הסוף שבאגם. רבא חשב שזהו רעש של גודד פרשים המחפש אחריו. אמר רבא: טוב לי למות בידי שמים ובלבד שלא אתפס בידי המלה. מיד נפטר רבא. התלמוד מספר כי תוך כדי פטירתו פסק רבא כי המקרה שעל אודותיו התנכחו בישיבה של מעלה - טהור, ומיד יצאה בת קול: "אשרי רבא! שגופך טהור ויצאה נשמתך בטהרה." כלומר: שבעת פטירתו הוא הגה את המילה "טהור".

באותה שעה נפלה בפומבדיתא, עירו של רבא, פתקה מן השמים, והיה כתוב בה: "רבא בר נחמני נפטר." כל החכמים יצאו מיד כדי לעסוק בקבורתו, אך לא מצאוהו, עד שהבחינו בלהקת ציפורים הגה מעל מקום מסוים זמן רב והבינו שזמן השמים שלחום להציל על גופו של רבא מן השמש. הלכו לשם ומצאו את רבא

D'VAR TORAH: PARASHAT BEHAR

דבר תורה: פרשת בהר

Whereas the beginning of the Book of Leviticus focuses on the service that took place in the most sacred and spiritual place for the Jewish people—the *Beit HaMikdash*—the *chumash* concludes with sections dealing with the simple, mundane activity that is the province of every Jew: working the land. *Parashat Behar* is filled with laws related to farming and the sale of land, and it addresses commandments intended to guide us on how to conduct our social and practical lives. The special opening of the *parashah*, which emphasizes that the commandment of the *shmittah* year was given to Moshe on Mount Sinai, is meant to teach us that, just as with the Divine revelation at the beginning of the book surrounding the Temple service, the name of God is also revealed in the work of the land and in everyday life when a person lives and fulfills these commandments according to God's will.

לאחר שבתחלת חמש ויקרא עסקנו בעבודה שהתרחשה במקום הקדוש והרוחני ביותר שיש לעם היהודי - במקדש, מסוים החמש עם פרושות העוסקות בעבודה היומיומית הפשוטה השייכת לכל יהודי - עבודת האדמה. פרשת בהר מלאה בדינים הקשורים לעבודת השדה ולמכירת קרקעות, ועוסקת בצוויים הבאים ללמדנו כיצד עלינו לנהל את חיינו החברתיים והמעשיים בכל מרחבי החיים. הפתיחה המיוחדת של הפרשה, המדגישה כי מצוות השמיטה נתנה אל משה בהר סיני, באה להורות - כי לא פחות מהגלוי האלוקי הגדול שנעשה בתחלת החמש סביב עבודת המקדש, מתגלה שם ה' בעבודת האדמה וזכחי המעשה הרגילים, כאשר האדם חי ומקיים אותם לאור צויו של הקב"ה.